

side i et opgør med dens kritikere, specielt de af dem, som med udgangspunkt i et markedsparadigme søger at identificere de statssvigt, som inden for den offentlige sektor paralleliserer de markedssvigt, der forekommer på netop markedet. Det er igen en prisværdig ambition. For kan samfundsforskningen gøre demokratiet en bedre tjeneste end at stille op til en teoretisk og forskningsbaseret debat om det bestående og dets alternativer, der kan prikke hul på de alt for simple forestillinger, som alt for let for lov til at dominere? Men også på dette punkt kommer Klausen til kort. Det skyldes, at han ikke har styr på hverken sin egen eller andres teori, men det skyldes også, at han fundamentalt set mangler modet til at sætte et synspunkt til kritisk debat. Derfor er hans synspunkter løst og uklart formulerede, og de er konstant garderet af den slags forbehold, som tømmer dem for substantielt indhold. Sjældent kan man læse så mange „f.eks.“, „bl.a.“, „på en vis måde“ og „på sin vis.“ Da det ikke altid rækker, stables de hyppigt oven på hinanden.

Bogens tredje sigte er at være lærebog. Målgruppen er de nye, ja, undskyld, jeg påpeger det, moderigtige uddannelser, der kan give kommuneassistenter, bogholdere, skolelærere, sygeplejersker og andre tillægstitlen MPA eller MPM. Jeg er bange for, at Klausen går fejl af målgruppen. Det skal ikke forstås sådan, at de ikke kan lide hans budskab. Tværtimod taler alt for, at han uden de store markedsundersøgelser har pejlet sig ind på, hvad målgruppen gerne vil høre, og at de studerende derfor vil nikke anerkendende om end lettere forvirrede. For der er andre problemer med bogen som lærebog. For det første vil de studerende have svært ved at blive kloge på, hvad Klausens præcise budskab er. Det følger af hans man-

gelfulde præsentation af såvel teorien som de såkaldte eksempler. Det vil kunne begrunde mange eksamensklager, hvis studerende nogensinde skal eksamineres med udgangspunkt i Klausens bog. For det andet er bogen øjensynligt blevet til i et utroligt hastværk. Det kan forklare den sløse fremstilling, men det kan ikke begrunde, at forlaget har ladet den passere uden synlig redaktionel indsats, og uden at der er læst korrektur. Et godt råd til Klausens institut er derfor, at man forærer ham en automatisk stavekontrol.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Johan Galtung, *Peace by Peaceful Means. Peace and Conflict, Devolment and Civilization*, London: Sage, 1996, 180 s., GBP 13.95.

Fredsvisioner for det 21. århundrede har Johan Galtung kaldt introduktionen til sin seneste bog. Her opstiller han otte forskellige typer fredspolitik: Fredspolitik kan sigte på at opnå negativ fred eller positiv fred. Den politik man forfølger kan opdeles i fire dimensioner: En politisk, en militær, en økonomisk og en kulturel. Kombinationen af disse to dimensioner giver otte eksempler. En politisk strategi der sigter mod negativ fred vil gå på at skabe en gennemgribende demokratisering af stater. Gennem introduktion af elementer af direkte demokrati og decentralisering, og med stor vægt på menneskerettigheder skal en situation opbygges uden vold. En strategi, der sigter mod positiv fred, skal bygge på demokratisering af FN, afskaffe vetoen og opbygge en serie af globale konføderationer.

side i et opgør med dens kritikere, specielt de af dem, som med udgangspunkt i et markedsparadigme søger at identificere de statssvigt, som inden for den offentlige sektor paralleliserer de markedssvigt, der forekommer på netop markedet. Det er igen en prisværdig ambition. For kan samfundsforskningen gøre demokratiet en bedre tjeneste end at stille op til en teoretisk og forskningsbaseret debat om det bestående og dets alternativer, der kan prikke hul på de alt for simple forestillinger, som alt for let for lov til at dominere? Men også på dette punkt kommer Klausen til kort. Det skyldes, at han ikke har styr på hverken sin egen eller andres teori, men det skyldes også, at han fundamentalt set mangler modet til at sætte et synspunkt til kritisk debat. Derfor er hans synspunkter løst og uklart formulerede, og de er konstant garderet af den slags forbehold, som tømmer dem for substantielt indhold. Sjældent kan man læse så mange „f.eks.“, „bl.a.“, „på en vis måde“ og „på sin vis.“ Da det ikke altid rækker, stables de hyppigt oven på hinanden.

Bogens tredje sigte er at være lærebog. Målgruppen er de nye, ja, undskyld, jeg påpeger det, moderigtige uddannelser, der kan give kommuneassistenter, bogholdere, skolelærere, sygeplejersker og andre tillægstitlen MPA eller MPM. Jeg er bange for, at Klausen går fejl af målgruppen. Det skal ikke forstås sådan, at de ikke kan lide hans budskab. Tværtimod taler alt for, at han uden de store markedsundersøgelser har pejlet sig ind på, hvad målgruppen gerne vil høre, og at de studerende derfor vil nikke anerkendende om end lettere forvirrede. For der er andre problemer med bogen som lærebog. For det første vil de studerende have svært ved at blive kloge på, hvad Klausens præcise budskab er. Det følger af hans man-

gelfulde præsentation af såvel teorien som de såkaldte eksempler. Det vil kunne begrunde mange eksamensklager, hvis studerende nogensinde skal eksamineres med udgangspunkt i Klausens bog. For det andet er bogen øjensynligt blevet til i et utroligt hastværk. Det kan forklare den sløse fremstilling, men det kan ikke begrunde, at forlaget har ladet den passere uden synlig redaktionel indsats, og uden at der er læst korrektur. Et godt råd til Klausens institut er derfor, at man forærer ham en automatisk stavekontrol.

Jørgen Grønnegård Christensen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Johan Galtung, *Peace by Peaceful Means. Peace and Conflict, Devolment and Civilization*, London: Sage, 1996, 180 s., GBP 13.95.

Fredsvisioner for det 21. århundrede har Johan Galtung kaldt introduktionen til sin seneste bog. Her opstiller han otte forskellige typer fredspolitik: Fredspolitik kan sigte på at opnå negativ fred eller positiv fred. Den politik man forfølger kan opdeles i fire dimensioner: En politisk, en militær, en økonomisk og en kulturel. Kombinationen af disse to dimensioner giver otte eksempler. En politisk strategi der sigter mod negativ fred vil gå på at skabe en gennemgribende demokratisering af stater. Gennem introduktion af elementer af direkte demokrati og decentralisering, og med stor vægt på menneskerettigheder skal en situation opbygges uden vold. En strategi, der sigter mod positiv fred, skal bygge på demokratisering af FN, afskaffe vetoen og opbygge en serie af globale konføderationer.

Referatet kunne lyde som om Galtungs bog er en gang idealistisk fredssnak uden substans og videnskabelig tyngde. Men som ofte hos Galtung er det de uvante kombinationer, der giver hans bøger styrke. Hans bog er en kombination af videnskabelig tyngde og „idealistisk fredssnak“. Bogen er en sammenfatning af Galtungs teorier om fred, vold og fredspolitik. Meget kort sammenfattet er bogen en gennemgang af fredsteori, konfliktteori, udviklingsteori og civilisationsteori. Dette sammenfattes i et forsøg på at opstille en slags fremtidsterapi: En ikke-territorial federalisme. Tanken bygger på en slags fredens entropi med en høj grad af kontakt mellem uafhængige enheder, men uden en samlet overordnet struktur.

Galtungs vision om en fredelig fremtid er en slags liberalistisk individualisme koblet med en høj grad af lighed og gensidig respekt. Hårdhudede realister vil sige, at det er det rene tågesnak, og klassiske liberalister vil have svært ved at acceptere den udstrakte vægt på lighed.

I bogens kapitler analyserer Galtung: Demokrati og diktatur, staa-systemet, udviklingsteoriens elendighed og civilisationsteorien. Bogen er ikke bygget på en kommenteret gennemgang af den eksisterende litteratur på området, selv om den naturligvis er fyldt med henvisninger til centrale værker. Galtung argumenterer gennem en diskussion af teser. Han diskuterer for eksempel om demokratier er fredelige eller krigeriske. I modsætning til hovedparten af den øvrige litteratur om emnet er hans konklusion, at demokratier er krigeriske. Selv om der historisk ikke er mange eksempler på, at demokratier har ført krig mod andre demokratier, så er der eksempler nok på, at demokratier har ført krig. Galtung identificerer ni faktorer, der er årsager til at demokratier ikke er fredelige: Hvis demokratier er ba-

seret på individualistiske, konkurrencebaserede aggressive kulturer. Hvis der er en historisk tradition for at tilføje andre lande skade. Hvis landet har en høj position på verdenspyramiden i form af magt og position. Hvis landet føler sig som repræsentant for den sande form for demokrati. Endelig mener Galtung, at selv de traditionelle stærke argumenter for demokratiets fredelighed ikke altid holder. De traditionelle er i kort form:

Folk vil ikke krig, demokratier støtter menneskerettigheder, den interne fred i demokratier betyder, at man også eksternt foretrækker fred og endelig, at interne magtkampe i et pluralistisk samfund forhindrer krig.

Galtung mener, at disse forhold ikke altid er nok til at forhindre demokratier i at gå i krig. Menneskerettigheder kan blive et argument for at gå i krig med andre stater. Fredelige interne forhold kan blive et argument for at anvende militæret i andre stater osv.

På samme måde argumenterer Galtung i bogens øvrige kapitler for sine ofte provokerende teser. Den mandlige kultur er aggressiv, den jødiske, kristne, islamiske tradition er krigerisk i modsætning til den buddhistiske osv.

Det nemmeste er at afvise Galtungs bøger som for anderledes, for alternative, for outrerede. Det mest spændende er at læse hans bøger og blive uenig, men samtidig lytte til hans argumenter i hvert enkelt tilfælde. Ingen, ej heller Galtung selv, lægger op til en ukritisk accept af hans analyser. Han ser sin bog som et forsøg på at fremme diskussionen om fred og måden at nå freden på. Den diskussion har behov for at blive taget alvorligt, også i statskundskaben.

Hans-Henrik Holm
Danmarks Journalisthøjskole